

Delaktighets- och påverkansmetoder för invånarna i Mellersta Österbottens välfärdsområde

SPRÅKNÄM 17.08.2022 § 7
80/00.02.03/2022

Beredare

Beredare; delaktighets- och klientrelationschef Jussi Salminen och tillförordnad projektkoordinator Johanna Lång

Välfärdsområdena är i många avseenden Finlands största reform genom tiderna och berör hälso- och säkerhetstjänster som är viktiga för medborgarna. Målet är att alla ska få högkvalitativ och jämlik tillgång till social- och hälsovård samt brand- och räddningsväsendets tjänster. I reformen framhålls och utökas medborgarnas möjligheter att påverka.

Lagen om välfärdsområdet ger direktiv för stark delaktighet. Invånare i välfärdsområdet och användare av tjänster har rätt att delta i och påverka välfärdsområdets verksamhet. Välfärdsområdesfullmäktige ska tillhandahålla mångsidiga och effektiva möjligheter och metoder för delaktighet och inflytande. (29 §) Det är viktigt för välfärdsområdet att ta hänsyn till alla användare av tjänsterna, även de serviceanvändare som använder sig av välfärdsområdets tjänster men som stadigvarande bor någon annanstans.

Delaktighet och inflytande kan enligt lagen särskilt främjas (29 §):

1. diskussionsmöten och invånarråd ordnas,
2. åsikterna hos invånarna och personer som utnyttjar tjänster och regelbundet eller en längre tid bor eller vistas i välfärdsområdet reds ut innan beslut fattas,
3. företrädare för dem som använder tjänsterna väljs in i välfärdsområdets organ,
4. tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som använder tjänsterna,
5. möjligheter att delta i planeringen av välfärdsområdets ekonomi ordnas,
6. invånare samt organisationer och andra sammanslutningar stöds när de tar egna initiativ till att planera och bereda ärenden.

Påverkansorgan inom välfärdsområdet (32 §)

Välfärdsområdesstyrelsen ska tillsätta ett ungdomsråd eller liknande påverkansgrupp för ungdomar i välfärdsområdet för att säkerställa delaktighet och påverkansmöjligheter för unga, ett äldreåd för att säkerställa delaktighet och påverkansmöjligheter för den äldre befolkningen i välfärdsområdet samt ett handikappråd i välfärdsområdet för att säkerställa möjligheter till delaktighet och påverkan för funktionshindrade. Ledamöterna i påverkansorganen väljs bland ledamöterna i motsvarande påverkansorgan som verkar i

välårsdsområds kommuner på så sätt att minst en representant väljs från varje påverkansorgan. Därtill kan andra personer väljas till påverkansorganen. Välårsdsområdesfullmäktige och -styrelsen har en skyldighet att sköta verksamhetsförutsättningar för välårsdsområds påverkansorgan.

Förvaltningsstadgan för Mellersta Österbottens välårsdsområde har fastställts av fullmäktige för välårsdsområdet 7.3.2022. I förvaltningsstadgans tredje kapitel anges områdets påverkansorgan, vilka är

- välårsdsområdesdelegation
- ungdomsrådet
- äldrerådet
- handikapprådet
- klientråden

Påverkansorganen ska ges möjlighet att påverka planeringen, beredningen, genomförandet och uppföljningen av välårsdsområdets verksamhet i frågor som har eller som påverkansorganet bedömer är av betydelse för barn och unga, äldre eller funktionshindrade samt för de tjänster de behöver, och påverkansorganen ska involveras i utvecklingen av delaktighet och hörande inom välårsdsområdet.

Påverkansorganen spelar en viktig roll i välårsdsområdets demokrati. De representerar dock bara en del av invånarna i välårsdsområdet och urvalet av deras medlemmar från de kommunala påverkansorganen samlar möjligheter till delaktighet, representation och påverkan hos en ganska liten grupp. Syftet med välårsdsområdets demokrati- och delaktighetsarbete bör vara att möjliggöra och stödja största möjliga invånardelaktighet och i- påverkan. Välårsdsområdena behöver en mängd olika arenor för deltagande, där vem som helst kan göra sin röst hörd. Framgången med demokratiska reformer kräver ett flexibelt och omfattande utnyttjande av invånarnas respons och input i det kontinuerliga utvecklingsarbetet med deras lokala tjänster.

Utarbetande av ett delaktighetsprogram för Mellersta Österbottens välårsdsområde

Traditionellt sett har invånarnas deltagande varit ganska enkelriktat, till exempel så att invånarna informeras om frågor eller att de kan rösta i val. Eftersom man i välårsdsområdet aktivt vill bygga upp en ny sorts delaktighetskultur kommer framför allt nyare metoder för tvåvägspåverkan att införas, där invånarna i högre grad än tidigare engageras i att utveckla områdets tjänster och verksamhet. Inom välårsdsområdet används olika metoder för delaktighet på ett mångsidigt sätt, beroende på vad man syftar till att uppnå med delaktigheten. Nya metoder ger invånarna till exempel möjlighet att skapa invånarinitiativ, få information och ger dem till och med direkt beslutanderätt. Man kan delta både digitalt och ansikte mot ansikte och antingen under en längre tid eller på engångsbasis. Oavsett vilken metod man väljer följer man inom området vissa

grundläggande principer för att säkerställa att delaktigheten blir effektiv och motiverande för deltagarna.

Ett delaktighetsprogram görs upp för välfärdsområdet. Centralt i delaktighetsprogrammet är invånarnas delaktighet och inflytande i välfärdsområdets verksamhet och beslutsfattande.

Delaktighetsprogrammet skapar en helhetsbild av delaktighetens grunder, strukturer, goda principer och metoder, samt av utvärdering och genomförande av delaktigheten. Detta bygger en ny, starkare delaktighetskultur i välfärdsområdet.

Representativa och direkta möjligheter till delaktighet och inflytande behövs inom välfärdsområdet. Representativ påverkan är till exempel att rösta i välfärdsområdessvalen, att ställa upp som kandidat i välfärdsområdessvalen och att delta i verksamheten i påverkansorgan etablerade i välfärdsområdet. Direkta former av delaktighet kan till exempel vara att ta initiativ, delta i samarbetstillfällen och klientråd, delta i utvecklingen av tjänster via en elektronisk plattform, fungera som erfarenhetssakkunnig och utvecklingsklient, svara på enkäter och ge. respons.

Invånare, klienter och erfarenhetssakkunniga kommer även fortsättningsvis att vara en viktig del i utvecklingen av tjänster, liksom ungdomsrådet, handikapp- och äldre råden, organisationer och företag. Detta säkerställer att jämlika, högkvalitativa och genuint klientorienterade bastjänster utvecklas inom välfärdsområdet.

Målet med reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet är att säkra jämlika och högkvalitativa social-, hälso- och räddningstjänster för invånarna i välfärdsområdet, att förbättra tillgången och tillgängligheten till tjänster, att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, att säkra tillgången på yrkeskunnig arbetskraft, att svara på de utmaningar som åldrande och sjunkande födelsetal orsakar och att stävja kostnadsökningen. Genom att satsa på mångsidiga metoder för delaktighet kan många fördelar uppnås när det gäller områdets invånare, förtroendevalda och hela områdets livskraft och bidra till att förverkliga målen för vårdsreformen samtidigt som demokratin stärks. Välfärdsområdena har en historisk möjlighet att ta rollen som pionjärer i reformen av den finländska demokratin. Finländska påverkansmetoder är (medborgar- och kommuinvånarinitiativ undantaget) mer än hundra år gamla, så det behövs nya sätt att delta utöver genom röstning.

Delaktighetsprogrammet ska skapas genom delaktighet. Av denna anledning är det lämpligt att sammanställa en omfattande och mångsidig "näve" för att stödja beredningen, som kan ha totalt tio (10) medlemmar. Genom välfärdsområdesstyrelsen går delaktighetsplanen till områdesfullmäktige för godkännande.

Beslutsförslag

Nationalspråksnämnden beslutar

1. Ge vägkost och anteckna informationen för kännedom
2. Rekommendera att områdesdelegationen, ungdomsrådet, äldre rådet och handikapprådet deltar i utarbetandet av delaktighetsprogrammet för välfärdsområdet Mellersta Österbotten.

3. Välja ordförande Marlen Timonen till sin representant och som hennes ersättare ??

Beslut

Nationalspråksnämnden beslutade enligt förslaget. Jesper Sundström utsågs till ersättare för Marlén Timonen.